

طرح درس

۱. عنوان درس: رویکردها و روش‌های نوین در تحقیقات باستان‌شناسی دوران اسلامی

۲. شماره درس:

۳. تعریف

باستان‌شناسی در واقع علمی میان رشته‌ای است که با رویکردها و روش‌های نوین در تمام گرایش‌های باستان‌شناسی از جمله گرایش دوران اسلامی سعی در شناخت انسان و پیچیدگی‌های او از قدیمی‌ترین زمان تا به امروز دارد. بر این اساس، علاوه بر استفاده از رویکردها و روش‌های نوین که بصورت عمومی در تمام گرایش‌های مطالعاتی موجود در باستان‌شناسی استفاده می‌گردد، در دوران اسلامی نیز این روش‌ها قابل بهره‌گیری است. باستان‌شناسی صنعتی، باستان‌شناسی شهری، باستان‌شناسی استعمار، باستان‌شناسی دریایی، باستان‌شناسی معاصر و موارد مشابه دیگر بخشی از این رویکردهای نوین که از جمله در جوامع اسلامی و در دوران اسلامی قابل طرح و بسط است.

با استفاده از علوم میان‌رشته‌ای و روش‌های نوین مطالعاتی که در چنددهه اخیر رشدی فزاینده یافته است، بویژه در طول دوران اسلامی و با استفاده از رویکردهایی چون چشم‌انداز فرهنگی که بر تأثیر عوامل محیطی بر فرهنگ‌های انسانی تأکید دارد و یا استفاده از روش‌های مطالعاتی مرتبط با سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS)، نظریه‌های مرتبط با الگوهای استقرار، استخوان باستان‌شناسی، جانور باستان‌شناسی، گیاه باستان‌شناسی و موارد مشابه دیگر می‌توان به تحلیل جوامع انسانی مسلمان و پهنه زیستی و زمانی آن پرداخت.

۴. منابع

- میل‌رایت، استیون، ظهور و رشد باستان‌شناسی دوران اسلامی ترجمه پروین مقدم، گلستان هنر، شماره ۴ تابستان ۱۳۸۵، صص: ۳۵-۵۰

- موسوی حاجی و مازیار نیک‌بر، ۱۳۹۴، هنرهای کاربردی دوره اسلامی، انتشارات سمت.

- علیزاده، عباس، ۱۳۹۵، تئوری و عمل در باستان‌شناسی، تهران، انتشارات ایران نگار

- عسکریپور. وحید. باستان‌شناسی شناختی: در جست و جو ماده‌ی ذهن. فصلنامه تازه‌های علوم شناختی. سال ۲۰. شماره ۳. پاییز ۱۳۹۷

- فاگان. برایان. سرآغاز: درآمدی بر باستان‌شناسی (اصول. مبانی و روشها). ۱۳۸۲. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)

- ملاصالحی. حکمت‌الله. جستاری در معضل گذار از ماده به متن در باستان‌شناسی ۲۰۰۷

- چایلد، گوردون، تطور اجتماعی، ترجمه: احمد صبوری، انتشارات نیل، تهران، ۱۳۵۲

- لباف خانیکی، میثم، باستان‌شناسی اجتماعی

- علیزاده، عباس، ۱۳۸۰ تئوری و عمل در باستان‌شناسی، تهران، سازمان میراث فرهنگی کشور

- دارک، کن. ار، ۱۳۹۳ مبانی نظری باستان‌شناسی، ترجمه کامیار عبدی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی

- تریگر، بروس. جی، ۱۳۹۴، تاریخ تفکر باستان‌شناسی، ترجمه غلامعلی شاملو، تهران، سمت

- دروت، پیترال، ۱۳۹۴، درآمدی بر باستان‌شناسی میدانی، ترجمه حجت دارابی، تهران، سمت

- رنفریو، کالین، ۱۳۹۰، مفاهیم بنیادی در باستان‌شناسی، ترجمه اکبر پور فرج و سمیه عدیلی، تهران، انتشارات سمیرا

- موسوی پور، فریبا، مرتضوی، مهدی، ۱۳۹۴، گفته‌ها و ناگفته‌هایی در باره‌ی باستان‌شناسی روندگرا، پژوهش‌های باستان‌شناسی ایران، شماره ۹ دوره پنجم پاییز و زمستان ۱۳۹۴، ۷-۲۶

- بلانت، آلیس و جین ویلسن، ۱۳۸۶، دگر اندیشی در فلسفه جغرافیا، ترجمه حسین حاتمی نژاد، تهران: دانشگاه تهران.

- دهشیری، محمد، ۱۳۹۰، از شرق‌شناسی تا مطالعات پسا استعماری: رویکردی میان رشته‌ای، فصلنامه مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی، دوره سوم، شماره ۴، صص ۶۱-۸۹.

- سعید، ادوارد، ۱۳۷۱، شرق‌شناسی، ترجمه عبدالرحیم گواهی، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.

- سعید، ادوارد، ۱۳۸۲، فرهنگ و امپریالیسم، ترجمه اکبر افسری، تهران: توس.

- عباسی، مسلم و مسعود آریایی نیا، ۱۳۸۸، دیرینه شناسی علوم انسانی در گفتار پسا استعماری، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، دوره دوم، شماره ۶، صص ۱۸۹-۲۱۲.
- قزلسفلی، محمدتقی، ۱۳۹۷، خاورمیانه و اسلام رسانه ای تحلیلی انتقادی در چارچوب مطالعات پسا استعماری، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال سی و سوم، شماره اول، شماره پیاپی ۱۲۸.
- نور بخش، فرزاد و مسعود درودی، ۱۳۹۳، گفتاری در مطالعات پسا استعماری و ضرورت آن در جوامع غیر غربی، مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال هفتم، شماره ۱.
- بیستس، دانیل، پلاگ، فرد (۱۳۹۲). *انسان شناسی فرهنگی*. ترجمه محسن ثلاثی. تهران: انتشارات علمی
- فکوهی، ناصر (۱۳۹۲). *تاریخ نظریات و اندیشه های انسان شناسی*. تهران: نشر نی
- گرابار، الگ (۱۳۹۶). *شکل گیری هنر اسلامی*. ترجمه؛ مهدی گلچین عراقی. تهران: نشر حکمت سینا
- موسی پور نگاری، فریبا، مرتضوی، مهدی (۱۳۹۴). *گفته ها و ناگفته هایی درباره ی باستان شناسی روندگرا*. مجله پژوهش های باستان شناسی ایران، شماره ۹ دوره ی پنجم، صص ۷-۲۶

- Abdi, Kamyar (2001), *Nationalism, Politics and Development of Archaeology in Iran*, Archaeological institute of American, *American Journal of Archaeology*, Vol. 105, No. 1, pp. 51-76
- Barnard, Alan (2004). *History and Theory in Anthropology*. Cambridge. Cambridge University Press
- Black, Antony (2011). *History of Islamic Political Thought From Prophet to the present*. New York. Routledge
- David Eller, Jack (2007). *Introducing Anthropology of religion*. New York and London. Routledge
- Diaz-Androw, Margarita (2007). *A World History of Nineteen-Century Archaeology; Nationalism, Colonialism and Past*. Oxford and New York. Oxford University Press
- Embergling, Geoff (2010). *Pioneers to the Past; American archaeologists in middle east 1919-1920*. Chicago. The Oriental Institute of the University of Chicago
- Goode, James F (2007). *Negotiating For the Past; Archaeology, Nationalism and Diplomacy in Middle East*. Texas. The University of Texas Press
- Gosden, Chris (2002). *Anthropology and Archaeology A Changing Relationship*. London and New York. Routledge
- Insoll, Timothy (2003). *The Archaeology of Islam in Sub Saharan Africa*. Cambridge. Cambridge University Press
- Leaman, Oliver, Ali, Keica (2008). *Islam; The key Concepts*. New York. Routledge
- Millwright, Marcus (2006), *Islamic Archaeology; Some primarily Notes, presented in the February at the Agha Khan Program in Harvard University*
- Raymond, Andre (2008). *Management of the City, The city in Islamic World; Volume 2*. Edited by Salma K. Jayyusi. Renata Holod. Antonio Petruccioli and Andre Raymond, Leiden, Boston, Brill
- Storey, Alice, Jones, Terry L (2011), *Deffusionism in Archaeological Theory; Good, Bad and Ugly, Polynesians in America: Pre-Columbian Contacts with the New World*, Edited by Terry L, Jones, Alice A Storey, Elizabeth A. Matisoo-Smith and Jose Miguel Ramirez-Aliaga, Lonbam New York, Toronto, Plymouth, Altamira Press
- Thomas, Julian (2004). *Archaeology And Modernity*. London and New York. Routledge
- Triger, Bruce (1989). *History of Archaeological Thought*. new York . Port Chester. Melbourne. Sydney. Cambridge University Press
- Herbert D. G., Chippindale, Christopher, *handbook of archaeological methods “*, Altamira press, 2005
- London, Gloria, *Ethnoarchaeology and Interpretations of the Past, Near*
- *Eastern Archaeology, University of Chicago press, vol. 63, no.1, 2000*
- Kramer C. and D. Nicholas, *Ethnoarchaeology in action*, Cambridge university Press, 2001
- Douglas H. Ubelae. 2017. *A history of forensic anthropology*
- Resend, Fernanda Elisa Costa Paulino. 2014. *Forensic Archeology: Many Scenarios, Different Context*. *International journal of humanities and social scial*
- *Standard and guidance for forensic archaeologists*. 2014. Chartered institute for archaeologist

- Clark, Grahame, 1957, *archaeology & society*, Harvard university press.
- Roberts. Brian, K.2003. *Landscapes of Settlement prehistory to the present*. Taylor and Francis e-Library.
- Adams, Robert Mc, 1965, *The Lands Behind Baghdad; A History of settlement on The Diyala Plains*, Chicago and London, The University of Chicago Press
- Diaz-Androw, Margarita, 2007, *A World History of Nineteen-Century Archaeology; Nationalism, Colonialism and Past*, Oxford and New York, Oxford University Press
- Gosden, Chris, 2002, *Anthropology and Archaeology A Changing Relationship*, London and New York, Routledge
- Insoll, Timothy, 1999, *Archaeology of Islam*, Oxford, Blackwell publisher
- Millwright, Marcus, 2006, *Islamic Archaeology; some primarily Notes*.
- Millwright, Marcus, 2010, *An Introduction to Islamic Archaeology*, Edinborg, Edinburg University press.
- Strange Katrine, 2001, *Towards Islamic Archaeology*, Neusner, J. and Strange, JF. (Eds.) *Religious Texts and Material Contexts*, pp. 199–218. University Press of America, Lanham, New York, Oxford
- McPhillips, Stephen and Paul D. Words worth 2016
- *Landscapes of the Islamic World, Archaeology, History, and Ethnography*, University of Pennsylvania Press
- Sauer, Carl Ortwin (1963), *Land and Life*. University of California, Berkeley
- Nevell, M. (2005). *The social Archaeology of Industrialization: The Example of Manchester During The 17th and 18th Centuries*, from *Industrial Archaeology: future Directions*, E.C. Casella and J. Symonds, Springer, pp 177-205
- Niverson, peter and Marilyn palmer, (1998). *Industrial Archaeology, Principles and Practices*, Routledge, 1998
- Alpan, A., 2005. *Integration of Urban Archaeological Resources to Everyday Life in the Historic City Centers Tarragona*. (Master dissertatio). Graduate School of Natural and Applied Sciences, Middle East Technical University, Ankara / TURKEY. 119 pages
- Capone, M., 2011. "Urban Archaeology: How to Communicate A Story of a Site 3D Reconstruction but Not Only", *International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences*, Vol. XXXVIII-5/W16, pp. 445-452.

۵. اهداف : هدف اصلی این درس آموزش دانشجویان در تحلیل مدارک و آثار مرتبط با فرهنگ، هنر و تمدن دوران اسلامی با

استفاده از رویکردهای نوین باستان‌شناختی و روش‌های مرتبط با آن است .

۶. تعهدات دانشجو : انجام پژوهش‌های مرتبط با درس، مشارکت در بحث و استدلال،

۷. پیش‌نیازها*

۸. شیوه محاسبه نمره : امتحان کتبی + سنجش مشارکت دانشجو در مباحث کلاس + پروژه درسی پژوهش و تحقیق

مرتبط با موضوع درس

محمد اسماعیل اسمعیلی جلودار

استاد درس

تقویم آموزشی درس رویکردها و روش‌های نوین در تحقیقات باستان‌شناسی دوران اسلامی

| عنوان بحث | هفته / جلسه |
|---|-------------|
| باستان‌شناسی اسلامی، تعریف، چالش‌ها و رویکردهای آن | اول |
| تاریخچه باستان‌شناسی اسلامی در ایران و جهان | دوم |
| شکل‌گیری باستان‌شناسی اسلامی | سوم |
| ساختار اجتماعی، مذهبی، سیاسی و اقتصادی جوامع اسلامی از دیدگاه باستان‌شناختی | چهارم |
| رویکردهای نوین مطالعاتی مطرح در باستان‌شناسی (باستان‌شناسی اداری، باستان‌شناسی شناختی، اجتماعی...) | پنجم |
| باستان‌شناسی چشم‌انداز با تاکید بر کاربرد آن در دوران اسلامی (مطالعه موردی سیراف، سامرا و تون) | ششم |
| رویکردهای نوین مطالعاتی باستان‌شناسی اسلامی باستان‌شناسی دریایی | هفتم |
| رویکردهای نوین مطالعاتی باستان‌شناسی اسلامی باستان‌شناسی دریایی | هشتم |
| باستان‌شناسی معاصر | نهم |
| باستان‌شناسی شهری | دهم |
| باستان‌شناسی شهری | یازدهم |
| باستان‌شناسی صنعتی | دوازدهم |
| باستان‌شناسی صنعتی، باستان‌شناسی استعمار | سیزدهم |
| باستان‌شناسی جنسیت و باستان‌شناسی قانونی | چهاردهم |
| روش‌های مطالعاتی نوین در باستان‌شناسی | پانزدهم |
| پرسش و پاسخ | شانزدهم |